

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح شمول مشاغل سخت و زیان آور در مورد متصدیان تجزیه و توزیع

(موزعین) شاغل در شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران»

مقدمه

مطابق بند «الف» تبصره «۲» قانون اصلاح تبصره «۲» الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی، مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱، (مصوب ۱۳۸۰) کارهای سخت و زیان آور کارهایی است که در آنها عوامل فیزیکی، شیمیایی، مکانیکی و بیولوژیکی محیط کار، غیراستاندارد بوده و در اثر اشتغال کارگر تنشی به مراتب بالاتر از ظرفیت‌های طبیعی (جسمی و روانی) در وی ایجاد گردد که نتیجه آن بیماری شغلی و عوارض ناشی از آن بوده و بتوان با بکارگیری تمهیدات فنی، مهندسی، بهداشتی و ایمنی و غیره صفت سخت و زیان آور بودن را از آن مشاغل کاهش یا حذف نمود. بر این اساس، با توجه به بند «۱» ماده (۵) قانون اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۹۵/۵/۶، در موضوع وظایف و اختیارات این شرکت طرح حاضر با هدف شمول قرار دادن مشاغل تجزیه و توزیع مرسولات پستی (موزعین) در زمره مشاغل سخت و زیان آور جهت بهره‌مندی از مزایا و حمایت‌های مورد نظر مقنن در مشاغل سخت و زیان آور در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۲۴ به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است.

مشخصات طرح

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۳۰۹

شماره چاپ:

۶۰۴

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۵/۲۴

بررسی کارشناسی مسئله

الف) ماهیت تصویب قانون مشاغل سخت و زیان آور

براساس قانون اصلاح تبصره «۲» الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی، مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱ (مصوب ۱۳۸۰) در وهله نخست هدف از برقراری شرایط ویژه بیمه‌ای و حمایتی در مشاغل سخت و زیان آور؛ بهبود فضا و محیط‌های کسب و کار برای کارگران و ایجاد امنیت و شرایط شغلی در نظر گرفته شده است. با در نظر گرفتن این هدف، براساس جزء «۱» بند «الف» تبصره «۲» قانون مذکور، کارفرمایان کلیه کارگاه‌های مشمول قانون تأمین اجتماعی که تمام یا برخی از مشاغل آنها حسب تشخیص مراجع ذیربط سخت و زیان آور اعلام گردیده یا خواهند گردید، مکلفند ظرف ۲ سال از تاریخ تصویب این قانون نسبت به ایمن‌سازی عوامل شرایط محیط کار مطابق حد مجاز و استانداردهای مشخص شده در قانون کار و آیین‌نامه‌های مربوطه و سایر قوانین موضوعه در این زمینه اقدام نمایند که بر این اساس و با توجه به هدف قانونگذار، افزودن ۴ درصد به نرخ حق بیمه مقرر در قانون تأمین اجتماعی توسط کارفرما به‌عنوان جریمه برای کارفرمایان در نظر گرفته شده که به سبب رفع صفت سخت و

معاونت پژوهش‌های

اجتماعی - فرهنگی

دفاتر: مطالعات اجتماعی

مطالعات حقوقی

مطالعات ارتباطات و

فناوری‌های نوین

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۵۵۲۸

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۶/۱۳

زیان‌آوری از شغل و ایجاد شرایط ایمن در محیط کار، کارفرما از پرداخت آن معاف می‌گردد. نکته دوم اینکه برقراری شرایط بازنشستگی برای کارگران شاغل در این مشاغل، از دیدگاه حمایتی برای افراد در نظر گرفته شده است که حذف و یا کاهش صفت سخت و زیان‌آوری از شغل آنان امکان‌پذیر نبوده و ازسوی دیگر در زمان تصویب قانون با هدف حمایت از کارگران مشغول به کار در نظر گرفته شده تا پس از آن با ایجاد شرایط ایمن و استاندارد محیط کار ازسوی کارفرمایان، دیگر نیازی به وجود بُعد حمایتی در این قوانین وجود نداشته باشد مگر در مشاغلی که توسط مراجع ذیربط ذاتاً سخت و زیان‌آوری آن اثبات گردیده باشد.

ب) مراجع ذیربط در تشخیص مشاغل سخت و زیان‌آور

براساس ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی بند «۵» جزء «ب» ماده واحده قانون اصلاح تبصره «۲» الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۹) قانون تأمین اجتماعی، مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱- مصوب ۱۳۸۰، کمیته بدوی و تجدیدنظر استانی و شورای عالی حفاظت فنی به‌عنوان مراجع ذیربط در تشخیص مشاغل سخت و زیان‌آور در نظر گرفته شده است.

۱. کمیته بدوی و تجدیدنظر استانی: صلاحیت خاص این کمیته‌ها براساس ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی مشاغل سخت و زیان‌آور احراز می‌شود که مقرر می‌دارد تعیین سخت و زیان‌آور بودن مشاغل و نوع گروه حسب درخواست کارگر، کارفرما، تشکل‌ها، وزارت بهداشت و آموزش پزشکی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی در هر کارگاه ... با تأیید توسط کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر استانی موضوع این آیین‌نامه انجام می‌گیرد.

۲. شورای عالی حفاظت فنی: به‌موجب مواد (۷) و (۸) و جزء «الف» و «ب» ماده (۹) آیین‌نامه اجرایی بند «۵» جزء «ب» ماده واحده قانون اصلاح تبصره «۲» الحاقی ماده (۷۶)، سیاستگذاری کشوری کارهای سخت و زیان‌آور موضوع این آیین‌نامه و رسیدگی به درخواست کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر استانی موضوع ماده (۸) و همچنین نظارت و هماهنگی بر فعالیت کمیته‌های مذکور در این آیین‌نامه برعهده شورای عالی حفاظت فنی است. ازسوی دیگر با استناد به ماده (۱۰) آیین‌نامه مذکور، شورای عالی حفاظت فنی مکلف است حدود تماس شغلی آلاینده‌های محیط کار و عوامل بیماری‌زا اعلام شده ازسوی وزارت بهداشت را به کمیته‌های استانی برای اجرا ابلاغ کند.

نقاط قوت و ضعف طرح

با توجه به نکات فوق‌الذکر و با نگاهی به دلایل توجیهی طرح مذکور، در موضوع تحت شمول قرار گرفتن موزعین شرکت ملی پست، باید اشاره داشت که وجود عواملی مانند غیراستاندارد بودن و انقضای عمر مفید اکثر دستگاه‌های مورد استفاده در مشاغل نامهرسانی ازجمله موتورسیکلت یا دستگاه‌های تجزیه مرسولات، اشتغال در ساعات غیراستاندارد و در همه اوقات شبانه‌روز، تحمل شرایط جوی، فقدان اتاقک و یا حفاظ موتورسیکلت‌های موزعین، تحمل شرایط سخت ازجمله آلودگی هوا و استشمام سموم و... می‌توان اذعان داشت که براساس ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی مذکور، ایمن‌سازی عوامل و شرایط محیط کار مطابق حد مجاز و استانداردهای مشخص شده در قانون کار و آیین‌نامه‌های مربوط و یا مصوبات شورای عالی حفاظت فنی انجام می‌گردد. به‌علاوه براساس ماده (۸۵) قانون کار، دستورالعمل‌هایی جهت تأمین حفاظت فنی و جلوگیری از بیماری‌های حرفه‌ای و تأمین بهداشت کار و کارگر و محیط کار تدوین شده است که رعایت آنها برای کارفرمایان الزامی است. مضاف بر آن براساس ماده (۱۹) همین قانون، کارفرمایان و مسئولان براساس مصوبات شورای عالی حفاظت فنی برای تأمین حفاظت و سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار، وسایل و امکانات لازم را

تهیه و در اختیار آنان قرار داده و درخصوص رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی نظارت نمایند. بنابراین با در نظر داشتن مواد قانونی اشاره شده، کارفرمایان مکلف به برقراری شرایط ایمن براساس دستورالعمل‌های تدوین شده برای کارگران می‌باشند.

با توجه به موضوع فوق‌الذکر، طرح شمول مشاغل سخت و زیان‌آور در مورد متصدیان تجزیه و توزیع (موزعین) شاغل در شرکت ملی پست دارای نقاط قوت و ضعف می‌باشد:

نقاط قوت طرح

در صورت تصویب طرح فعلی موزعین شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، می‌توانند از مزایای بازنشستگی پیش از موعد برخوردار شده و از طرف دیگر اصلاح عنوان قانون می‌تواند دایره شمول جامعه هدف را گسترده‌تر نماید.

نقاط ضعف طرح

۱. ایجاد بار مالی: با توجه به ماده (۳) اساسنامه شرکت ملی پست، مصوب ۱۳۹۵ از آنجایی که شرکت از لحاظ حاکمیتی دولتی بوده است، لذا در صورت تصویب طرح و مکلف نمودن کارفرما در پرداخت ۴ درصد حق بیمه مازاد بر مقرری ماده (۲۸) قانون تأمین اجتماعی و جامعه تحت شمول در صورت تصویب، منجر به ایجاد بار مالی برای دولت می‌گردد و از آنجایی که طرق تأمین هزینه پیش‌بینی نشده است، لذا در مغایرت با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی قرار دارد.

۲. رواج بازنشستگی در سنین پایین: به‌موجب بند «۱۵» ماده (۲) قانون تأمین اجتماعی؛ «بازنشستگی عبارت است از: عدم اشتغال بیمه‌شده به کار...». با توجه به تعریف فوق، نظر به اینکه بازنشستگی و یا اشتغال به کار در کارهای سخت و زیان‌آور هر سال معادل ۱/۵ سال محاسبه می‌گردد در نتیجه افراد با سن پایین با احراز شرایط بازنشستگی قادر به کار نخواهند بود و این مسئله علاوه بر داشتن معایبی بسیار برای فرد بازنشسته در امرار معاش و تأمین هزینه‌های زندگی، می‌تواند به سبب بازگشت مجدد افراد بازنشسته به بازار کار و برهم خوردن فرصت‌های شغلی موجود، دستیابی به اهداف و سیاست‌های اشتغال و کاهش نرخ بیکاری را با مشکل اساسی مواجه سازد.

۳. بحران مالی در صندوق‌های بازنشستگی: بازنشستگی‌های پیش از موعد به‌عنوان مؤلفه‌های مؤثر در ایجاد بحران مالی در صندوق‌ها محسوب می‌گردد و صندوق‌های بازنشستگی به سبب تحمیل بار مالی ناشی از این اتفاق، ضرر بسیاری را متحمل شده‌اند. براساس آمارهای موجود تا پایان سال ۱۳۹۵، تعداد موزعین شرکت ملی پست ۵۴۶۵ نفر در کل کشور می‌باشند که در حال حاضر این افراد با میانگین سابقه شغلی ۱۲ سال مشغول به خدمت هستند. با تصویب این طرح و اجرایی شدن قانون مشاغل سخت و زیان‌آور برای این جمعیت کثیر، براساس قوانین مرتبط، با احتساب ۱/۵ سال به‌ازای هر سال برای این افراد، سنوات این جمعیت به ۱۸ سال خواهد رسید. این افزایش برای هر فرد معادل ۶ سال خواهد شد که با در نظر گرفتن جمعیت ۵۴۶۵ نفری، سنواتی معادل ۳۲۷۹۰ سال سابقه برآورد می‌شود. محروم کردن صندوق و ایجاد بحران مالی از دریافت حق بیمه ناشی از ۳۲۷۹۰ سال برای صندوق بازنشستگی برای این افراد، برابر آن است که ۱۰۰۰ نفر در یک زمان بازنشسته شده و بار مالی ناشی از آن بر صندوق تحمیل گردد. ضمن این‌که پرداخت حق بیمه ۴ درصدی این سی هزار سال سابقه نیز بر بودجه دولت تحمیل می‌گردد. لذا در نظر گرفتن شرایط مالی صندوق‌ها در زمان تصویب قوانین و تبعات کوتاه‌مدت و بلندمدت ناشی از اجرای آن می‌تواند مؤلفه‌ای مؤثر در مورد این طرح محسوب گردد.

۴. ایجاد زمینه احساس تبعیض بین موزعین ناشی از تصویب طرح: با توجه به اینکه براساس آمار شرکت پست، بخشی از موزعین مشمول صندوق بازنشستگی کشوری می‌باشند، لذا این تفاوت در جامعه هدف، در صورت تصویب طرح مذکور،

مشمولین صندوق تأمین اجتماعی تابع قانون اصلاح تبصره «۲» الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۹) قانون تأمین اجتماعی، مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱ (مصوب ۱۳۸۰) می‌باشند و مشمولین صندوق بازنشستگی کشوری تابع قانون اصلاح قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۱ می‌باشند. تبعیض بین این دو دسته که یکی با ۱۰ سال و بدون سن بازنشستگی و دیگری با ۵ سال و در نظر گرفتن سن بازنشسته می‌شوند، می‌تواند بین افرادی که در یک شرایط کاری یکسان مشغول به خدمت‌اند، ایجاد احساس تبعیض و بی‌عدالتی نماید.

۵. نادیده گرفتن تبعات ناشی از سخت و زیان‌آوری موزعین

به‌موجب ماده (۵۲) قانون کار در کارهای سخت و زیان‌آور ساعات کار نباید از ۶ ساعت در روز و ۳۶ ساعت در هفته تجاوز نماید. همچنین با توجه به ماده (۶۱) این قانون، ارجاع کار اضافی به کارگرانی که کار شبانه یا کارهای خطرناک و سخت و زیان‌آور انجام می‌دهند ممنوع است. در صورت قبول طرح مورد نظر با توجه به صراحت قانونی، هزینه‌های کارفرما برای استخدام نیروهای جدید به شدت افزایش پیدا خواهد کرد.

۶. نامشخص بودن وظایف موزعین

با توجه به دلایل مطرح شده در متن طرح از جمله تحمل شرایط بد آب‌وهوایی، آلودگی صوتی و جوی و مواجهه مستمر با مضرات فیزیکی، زیست‌محیطی (بیولوژیکی)، مکانیکی و جانی و تصادفات منجر به فوت و نقص عضو، تنها متصدیان موتورسوار مشمول این شرایط هستند. بنابراین دامنه افراد حائز شرایط نیاز به تفکیک دقیق‌تری دارد، زیرا کلیه متصدیان تجزیه و توزیع (موزعین) شاغل در شرکت پست مانند نیروهای مستقر در مراکز تجزیه و توزیع و رانندگان خودروهای پستی حائز این شرایط نمی‌باشند و محیط کاری آنها از لحاظ این شرایط مشمول مشاغل سخت نمی‌شود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۱. برقراری شرایط ایمن و محیط کاری سالم برای کارگران از حقوق اساسی آنان محسوب می‌گردد و در تمامی قوانین این موضوع به‌عنوان یک ضرورت در نظر گرفته شده است. اما از آنجا که بر طبق قوانین موجود در موضوع مطروحه، ایجاد و برقراری این محیط سالم بر طبق اصول و استانداردهای تدوین شده برعهده کارفرما نهاده شده است، لذا مکلف نمودن دولت در پرداخت حق بیمه به‌عنوان سهم کارفرما جهت تحت شمول قرار دادن موزعین شرکت پست جمهوری اسلامی ایران و ازسوی دیگر مکلف نمودن صندوق بازنشستگی به سبب تحت حمایت قرار دادن این افراد جهت اعمال بازنشستگی پیش از موعد و تبدیل نمودن فرد بیمه‌شده به مستمری‌بگیر، امری خلاف مصالح ملی و سیاست‌های کلی، به‌خصوص در حوزه کار و اشتغال است.

۲. براساس مواد مندرج در آیین‌نامه اجرایی بند «۵» جزء «ب» ماده واحده قانون اصلاح تبصره «۲» الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۹) قانون تأمین اجتماعی، مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱-۱۳۸۰، شورای عالی حفاظت فنی و کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر استانی به‌عنوان مراجع تشخیص مشاغل سخت و زیان‌آور در نظر گرفته شده‌اند. لذا در تشخیص این مشاغل نیازی به قانونگذاری جدید وجود ندارد.

۳. با توجه به نکات اشاره شده در موضوع فوق‌الذکر و با توجه به ماده (۳) اساسنامه شرکت ملی پست در مورد دولتی بودن این شرکت، از آن جهت که تصویب طرح می‌تواند منجر به ایجاد بار مالی برای دولت گردد، مغایر با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی بوده و لذا پیشنهاد رد کلیات طرح ارائه می‌گردد.